

Jätteiden kansainväliset siirrot

Johdanto

Jätteitä siirretään maasta toiseen niiden hyödyntämistä tai loppukäsittelyä varten. Jätteiden kansainvälisistä siirroista on säädetty EU:n jätteensirtoasetuksessa (JSA (EY) N:o 1013/2006). Asetus sisältää sekä Baselin vaarallisten jätteiden siirtoja koskevan sopimuksen että OECD:n hyödynnettävien jätteiden siirtoja koskevan päätöksen edellyttämät säännökset. Jätelaissa (646/2011) on näitä täydentäviä säännöksiä.

Jätteiden siirtäminen maasta toiseen on osittain kokonaan kielletty. Kiellot perustuvat EU-lainsäädäntöön, kansainvälisiin sopimuksiin tai maiden omaan lainsäädäntöön.

1. Jätteiden vientiin ja tuontiin liittyvät kiellot ja rajoitukset

Jätteen vienti *loppukäsiteltäväksi* EU:n tai EFTA-maiden (Norja, Islanti, Liechtenstein, Sveitsi) ulkopuolelle on kielletty. Kielto koskee kaikkia jätteitä koostumuksesta ja vaaraominaisuuksista riippumatta. Siten esimerkiksi jätteiden vienti Yhdysvaltoihin tai Venäjälle loppukäsiteltäväksi on kiellettyä.

Jätteen tuonti Suomeen *loppukäsiteltäväksi* muista kuin Baselin sopimuksen osapuolimaista on pääsääntöisesti kielletty. 53 maata on allekirjoittanut Baselin sopimuksen, mutta esimerkiksi Yhdysvallat ei ole sopimuksen osapuoli.

Vaarallisen jätteen vienti *hyödynnettäväksi* muuhun kuin EU- tai OECD-maahan on kielletty. OECD:n jäsenmaita on kaikkiaan 36. EU:n ulkopuolisia jäsenmaita ovat Australia, Chile, Islanti, Israel, Japani, Kanada, Korea, Meksiko, Norja, Sveitsi, Turkki, Uusi-Seelanti ja Yhdysvallat.

Joissain OECD-maissa ns. vihreitä jätteitä on määrätty kansallisella lainsäädännöllä lupamenettelyn piiriin. Mikäli jokin ns. vihreä jäte ei vaadi jätesiirotulupaa Suomessa, se ei automaattisesti tarkoita, ettei tuonti tai vienti voisi olla luvanvaraista vastaanotto- tai lähtömaassa. OECD:n ulkopuolisia maita koskevat maakohtaiset ns. vihreiden jätteiden tuontirajoitukset ja valvontamenettelyt on koottu komission asetukseen (EY) N:o 1418/2007, jota päivitetään säännöllisesti (viimeisin päivitetty versio löytyy ymparisto.fi/kvjatesiirrot -> [lainsäädäntö](#)).

2. Jätteiden siirtoon liittyvät menettelyt

Jos aine tai esine luokitellaan jätteeksi, sen siirtäminen maasta toiseen tarvitsee joko jätesiirotuluvan lähtömaan, kauttakulkumaan sekä vastaanottavan maan viranomaiselta tai siirtoon sovelletaan ns. vihreiden siirtojen menettelyä. Lupamenettely koskee vaarallisten sekä luokittelemattomien jätteiden siirtoja ja ns. vihreiden siirtojen menettely tiettyjä hyödynnettäviä vaarattomia jätteitä. Molempia menettelyjä sovelletaan sekä EU:n sisällä tapahtuviin siirtoihin että yhteisöstä vietäviin tai yhteisöön tuotaviin jätteisiin.

Mikäli kyse on jätesiiirrosta loppukäsittelyyn, tarvitaan aina lupa riippumatta siitä onko jätteillä vaaraominaisuuksia vai ei.

2.1. Lupamenettelyn piiriin kuuluvat jätteet

Lupamenettelyn piiriin kuuluvissa jätesiiirroissa seuraavien asiakirjojen on seurattava jätteen mukana:

- alkuperäinen siirtoasiakirja (Movement document) ([JSA:n Liite IB](#)),
- kopiot lähtömaan ja vastaanottajamaan viranomaisten (sekä mahdollisten kauttakulkumaiden viranomaisten) siirtoa koskevista päätöksistä, joiden liitteenä on leimattu ilmoitusasiakirja (Notification document) ([JSA:n Liite IA](#)).

Lupapäätöksen liitteenä olevissa asiakirjoissa on lueteltu ko. jätesiiirtoon hyväksytyt kuljettajat. Päätöksessä hyväksytyt kuljettajat tulee olla merkittynä myös mukana olevaan siirtoasiakirjaan.

Tullin tulee varmistaa siirron laillisuus toteamalla näiden asiakirjojen olemassaolo.

Kun jätteitä siirretään EU:n ulkopuolelle, yhteisön lähtömaan ja tarvittaessa kauttakulkumaan toimivaltaiset viranomaiset (Suomessa SYKE) lähettävät leimatun jäljennöksen siirtoa koskevasta päätöksestään yhteisön vientitullitoimipaikalle ja poistumistullitoimipaikalle. Lisäksi kuljetuksen suorittajan on toimitettava vienti- ja poistumistullitoimipaikoille siirtoasiakirjan jäljennös.

Suomen ympäristökeskus lähettää yhteisön ulkopuolelta tuotavia jätteitä koskevat lupapäätökset tiedoksi saapumistullitoimipaikkaan.

Jätteensiiirtoasetuksessa (artiklat 35, 38, 42 ja 44) on säädökset EU:n saapumis- ja poistumistullitoimipaikkoja koskevasta siirtoasiakirjojen leimauksesta ja kopioiden lähettämisestä jätesiiirtojen vastuuviranomaisille. Siirtoasiakirjojen lähettämisestä SYKELLE sovitaan tapauskohtaisesti Tullin kanssa.

2.1.1 Poikkeukset

Lupamenettelyä ei sovelleta laboratorioanalyysia varten siirrettäviin alle 25 kg:n jäte-eriin. Näissä tapauksissa jätesiiirtoluvan sijaan tulee mukana olla ns. vihreän jätteen siirrossa käytettävä asiakirja (liite VII) (ks. 2.2).

2.2 Ns. vihreät jätteet

Ns. vihreässä jäteluettelossa (jätteensiiirtoasetuksen liitteet III, IIIA, EU:ssa myös liite IIIB) mainittuihin hyödynnettäviin jätteisiin sovelletaan jätteiden valvonnasta annettuja yleisiä säädöksiä (JSA artikla 18):

- jätteen mukana on oltava jätteensiiirtoasetuksen liitteen VII mukainen asiakirja ([Annex VII](#))
- jätteen siirron järjestävän henkilön on allekirjoitettava yllä mainittu asiakirja ennen siirtoa
- lisäksi jätteen siirron järjestävän henkilön ja jätteen vastaanottajan on solmittava jätteensiiirtoasetuksen mukainen sopimus. Sopimus on esitettävä viranomaisille pyynnöstä.

Vihreä jäteluettelo on positiiviluettelo eli ainoastaan niitä jätteitä, jotka on mainittu luettelossa, saa siirtää hyödynnettäväksi ilman lupamenettelyä. Ne hyödynnettäväksi siirrettävät jätteet, joita ei mainita vihreässä luettelossa, kuuluvat sitä vastoin lähes poikkeuksetta lupamenettelyn piiriin.

Vihreään jäteluetteloon on sisällytetty sellaisia jätteitä, joiden siirroista maasta toiseen hyödynnettäväksi ei todennäköisesti aiheudu riskiä ympäristölle. Tällaisia jätteitä ovat esimerkiksi metalliromu, jätepaperi ja käsittelemättömän puun jäte. Niitä saa pääsääntöisesti siirtää EU- tai OECD:n jäsenmaasta toiseen noudattamalla vihreiden siirtojen menettelyä.

2.2.1 Poikkeukset ja rajoitukset

Vietäessä vihreässä jäteluettelossa mainittuja jätteitä hyödynnettäväksi EU:n tai OECD:n ulkopuolisiin maihin on lisäksi tarkistettava, ettei niiden vientiä määrätä lupamenettelyn piiriin tai kielletä komission asetuksella (EY) N:o 1418/2007. Koska komission asetusta päivitetään, on syytä käyttää asetuksen konsolidoitua versiota (ks. kohta Lainsäädäntö).

Yleisiä tietojen antamista koskevia vaatimuksia (ns. vihreät jätteet), sovelletaan hyödynnettäväksi tarkoitettujen jätteiden siirtoihin, mikäli siirrettävän jätteen määrä on yli 20 kg. Alle 20 kg:n vihreiden jätteiden siirron mukana ei tarvitse olla liitettä VII.

Vihreiden siirtojen menettelyä noudatetaan EU:n sisäisissä siirroissa myös jätteille, jotka on lueteltu JSA:n liitteessä IIIB.

Vihreiden siirtojen menettely edellyttää, ettei jäte ole siinä määrin vieraan aineen saastuttama, että sillä olisi vaaraominaisuuksia tai jäte olisi muuttunut hyödyntämiskelvottomaksi.

3. Jättesiirtojen valvonta

Suomen ympäristökeskus (SYKE) on toimivaltainen viranomainen kansainvälisissä jättesiirroissa Suomessa. SYKEN lisäksi Tulli ja poliisi valvovat jätteiden kansainvälisiä siirtoja. Tulli valvoo Euroopan unionin ulkopuolelle vietäviä tai sieltä tuotavia jätteitä eräkohtaisesti.

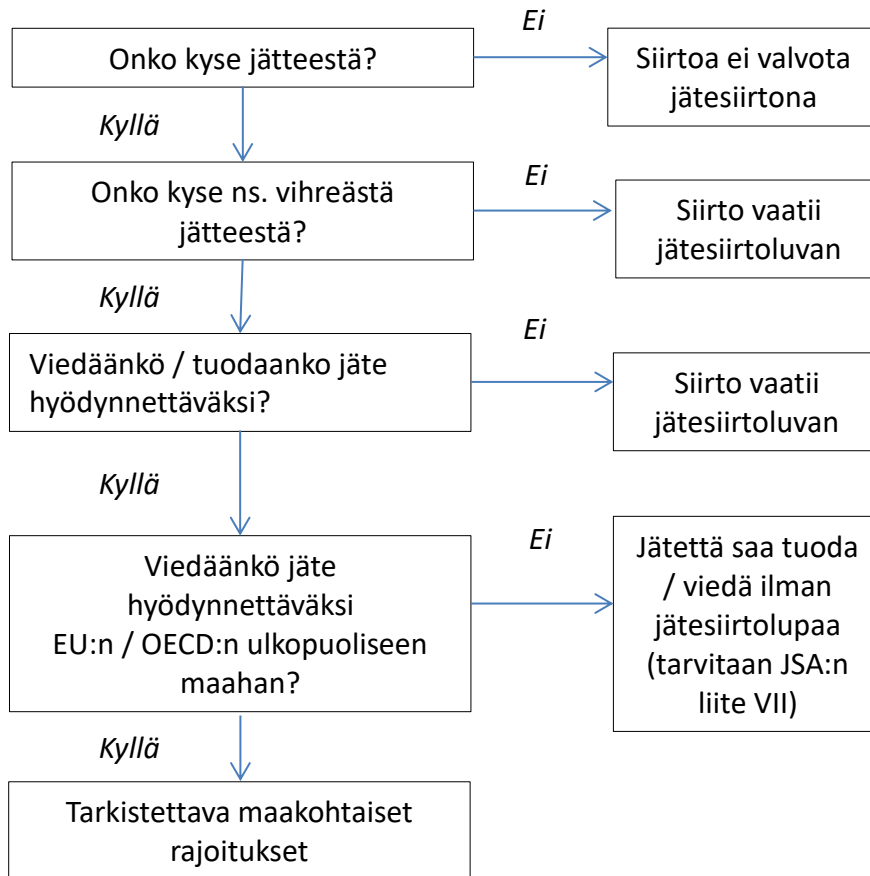
Valvonnan kohteen eli jätteen tunnistaminen ei ole aina helppoa. Vuoden 2016 alusta alkaen viejällä on ollut velvollisuus osoittaa, ettei kyseessä ole jätevientä. Velvollisuus koskee kaikkia ainetta sekä esineitä. Jos viejä ei pysty asiakirjatodistein todistamaan, ettei kyse ole jäteviennistä, kohdellaan vientiä (laittomana) jättesiirtona. Jos kyseessä on jättesiirto, niin siirron edellytykset tulee selvittää.

Mikäli aine tai esine on luokiteltu jätteeksi, selvitetään, siirretäänkö jäte hyödynnettäväksi vai loppukäsiteltäväksi. Jos jäte siirretään loppukäsiteltäväksi, tarvitaan aina lupa.

Lupamenettelyn piiriin kuuluvien jätteiden siirroissa alkuperäisen siirtoasiakirjan sekä lupapäätöksien ja ilmoitusasiakirjojen kopioiden on seurattava jätteen mukana eli Tullin tulee varmistaa siirron laillisuus toteamalla näiden asiakirjojen olemassaolo.

Jätteitä siirretään enimmäkseen hyödynnettäväksi. Tällöin tarkastetaan, onko jäte mainittu ns. vihreässä jäteluettelossa (ks. jätteesiirtoasetus liite III tai IIIA). Jos jäte on mainittu ns. vihreässä luettelossa, sen siirto ei vaadi jättesiirtolupaa, vaan noudatetaan jätteiden valvonnasta annettuja yleisiä säädöksiä (ks. kappale 2.2). Samaa menettelyä noudatetaan myös siirrettäessä JSA:n liitteessä IIIB mainittuja jätteitä hyödynnettäväksi EU:n sisällä. Muussa tapauksessa myös hyödynnettäväksi siirrettävälle jätteelle tarvitaan jättesiirtolupa.

Valvonnassa EU:n sisäisiä jättesiirtoja koskevat samat säännöt kuin siirtoja kolmansiin maihin tai kolmansista maista. Tulli ei sisäisissä siirroissa tee eräkohtaista valvontaa. Tullilla on kuitenkin toimivalta valvoa myös sisäisiä siirtoja ja Tullille on pyydettyäessä esitettävä siirtoasiakirja ja lupapäätökset tai ns. vihreiden jätteiden siirroissa liite VII.

Kaavio jätesierrojen valvonnasta**3.1 Säästösten vastaiset siirrot**

Säästösten vastaisen siirron tapauksessa saapumis-, vienti- tai poistumistullitoimipaikan on pidätettävä tavara (hallinnollinen toimenpide), ilmoitettava asiasta Suomen ympäristökeskukselle ja varmistettava jätteen pidättäminen, kunnes Suomen ympäristökeskukselta saadaan ohjeet jatkotoimista.

Myös EU:n sisäisissä jätesierroissa laittomaksi epäilty siirto on pysäytettävä ja siitä on ilmoitettava Suomen ympäristökeskukselle.

4 Jätteen määrittäminen käytännön valvonnassa

Maasta toiseen siirrettävän aineen tai esineen haltijalla tai kuljetuksen järjestäjällä on velvollisuus osoittaa, että siirrettävä aine tai esine ei ole jätettä. Tarkastuksiin osallistuvat viranomaiset voivat vaatia asiakirjatodisteita sen varmistamiseksi, ettei kyseessä ole jätesierro.

Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden kansainvälisiä siirtoja koskevista vaatimuksista on lisäksi säädetty valtioneuvoston asetuksella sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta (519/2014, Liite 6).

Mikäli jätteenä todettu aine tai esine on tarkoitus siirtää maan rajojen yli, sen jäteluokka on määriteltävä ja siirron luvanvaraisuus tarkistettava ennen siirtoa.

4.1 Jätteen tunnistaminen

Kun aine tai esine tuodaan maahan tai viedään maasta, tulee selvittää, onko kyseessä jäte. Aineet ovat yhtenäistä massaa kuten tuhkaa, kuonaa, muovi- tai kiviainespitoista murskaa tai nestemäistä jäteöljyä. Esineet ovat puolestaan tuotteita tai osatuotteita kuten jääkaappeja, polkupyöriä tai niiden osia. Esine voi muuttua aineeksi, jos sitä käsitellään tavalla, joka poistaa sen yksilöllisen käyttötarkoituksen. Esimerkiksi käytetty rengas on esine, mutta siitä valmistettu rengasmurske on ainetta. Jaottelu esineen ja aineen välillä ei ole aina yhtä yksiselitteistä. Jaottelulla ei kuitenkaan ole itseisarvoa, vaan se toimii apuna jätteen tunnistamisessa.

Jätteen tunnistamisessa keskeistä on materiaalin (aineen) nimi, alkuperä ja valmistusaste ja/tai sen soveltuvuus raaka-aineeksi sellaisenaan. Materiaalin arvosta ei voi välttämättä päätellä sitä, onko kyseessä jäte vai ei – myös jäte voi olla arvokasta. Esineiden kohdalla keskeistä on arvioida, soveltuvatko ne sellaisenaan alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa.

4.1.1. Asiakirjanäyttö ja pakkaustapa

Viranomaisen voi pyytää nähtäväksi asiakirjoja sen selvittämiseksi, onko kyseessä jäte vai ei. Asiakirjoja voidaan pyytää mm. aineen tai esineen alkuperästä, vastaanotto paikasta, toimintakunnosta ja siitä ettei aine tai esine ole jätettä.

Kun arvioidaan, onko kyseessä jäte vai ei, tarkastellaan myös esineen tai aineen pakkaustapaa ja suojaamista kuljetuksen ja käsittelyn aikana.

Viranomaiset voivat päättää, että aine tai esine on jätettä, jos riittäviä todisteita ei ole toimitettu viranomaisten asettamassa määräajassa. Tällöin kuljetusta tai siirtoa käsitellään (laittomana) jätesiirotona.

4.2 Esineiden jäteominaisuuden tunnistaminen

Esineen määrittelyä jätteeksi käsitellään jätelain 5 §:ssä. Esine on jätettä, jos esineen haltija on poistanut sen käytöstä, aikoo poistaa sen käytöstä tai on velvollinen poistamaan sen käytöstä. Käytöstä poistamisella ei tarkoiteta omistusoikeudesta luopumista, vaan esineen alkuperäisen käyttötarkoituksen muuttumista. Tällöin esimerkiksi jätekeskukseen luovutettu polkupyörä on jäte ja se pysyy jätteenä, kunnes se korjataan käyttökelpoiseksi. Jo kerran käytöstä poistetut esineet voivat siis rajautua jätteen käsitteen ulkopuolelle, jos ne otetaan korjattuina uudelleen käyttöön.

Taulukko 1. Esimerkkejä esineistä.

Ei jätettä	Jätettä	EY:n jäteluettelon mukainen koodi
Käytetty ehjä tuoli	Rikkinäisen tuolin osat	20 03 01
käytetyt, alle 10 vuotta vanhat renkaat, joissa kulutus pintaa jäljellä (vähintään 1,6 mm)	yli 10 vuotta vanhat tai säädösten vastaiset renkaat	16 01 03
Käytetty auto*	Käytöstä poistettu* tai rikkinäinen auto	16 01 04* ¹ tai 16 01 06

* Ajoneuvon toimintakunto tulee osoittaa erillisellä testaustodistuksella, jos katsastus ei ole voimassa.

¹ Tähdellä (*) merkittyihin nimikkeisiin kuuluvat jätteet ovat vaarallisia jätteitä, jollei jätelain 7 §:n tai 112 §:n nojalla yksittäistapauksessa toisin päätetä.

4.2.1 Käytetyt sähkö- ja elektroniikkalaitteet

Kun käytettyjä sähkö- ja elektroniikkalaitteita siirretään maasta toiseen tuotteena (ei jätteenä), tulee toimintakunto osoittaa esimerkiksi testaustodistuksella.

Sähkö- ja elektroniikkalaitteita koskevat asiakirjat:

- Viejän tai haltijan ilmoitus, jonka mukaan siirto ei sisällä jätettä
- Kuljetusasiakirja (CMR-asiakirja tai rahtikirja)
- Vastuussa olevan henkilön ilmoitus vastuustaan
- Jäljennös laskusta ja sopimuksesta, jossa todetaan, että laitteet on tarkoitettu välittömästi uudelleenkäytettäväksi ja että ne ovat täysin toimintakunnossa
- Asiakirjat toimintakunnon testauksesta ja vaarallisten aineiden arvioinnista
 - kopio tuloksista myös kyseisiin laitteisiin kiinnitettynä

[Laitteiden toimintakunnon testauksen mallilomake löytyy ymparisto.fi -verkkosivuilta.](#)

Osaa vaatimuksista ei sovelleta, jos on asiakirjanäyttöä siitä, että siirto tapahtuu yritysten välisen siirtosopimuksen nojalla uudelleenkäytön tarkoituksessa, ja laitteet lähetetään takaisin tuottajalle tai tämän puolesta toimivalle kolmannelle osapuolelle korjattaviksi takuun nojalla, tai ammattikäyttöön tarkoitetut laitteet lähetetään kunnostettaviksi tai korjattaviksi OECD-maissa tai perussyyanalyysia varten pätevän sopimuksen nojalla.

- a) sähkö- ja elektroniikkalaitteet lähetetään viollisina takaisin tuottajalle tai tämän puolesta toimivalle kolmannelle osapuolelle korjattaviksi takuun nojalla; tai
- b) ammattikäyttöön tarkoitetut käytetyt sähkö- ja elektroniikkalaitteet lähetetään tuottajalle tai tämän puolesta toimivalle kolmannelle osapuolelle tai kolmannen osapuolen laitokseen OECD-maissa pätevän sopimuksen nojalla kunnostettaviksi tai korjattaviksi; tai
- c) ammattikäyttöön tarkoitetut violliset käytetyt sähkö- ja elektroniikkalaitteet, kuten terveydenhuollon laitteet, lähetetään tuottajalle tai tämän puolesta toimivalle kolmannelle osapuolelle perussyyanalyysia varten pätevän sopimuksen nojalla.

Edellä kuvattujen poikkeuksien a) b) tai c) mukaisia siirtoja koskevat vaatimukset:

- Riittävä suojaus vahingoittumiselta
- Ilmoitus, jonka mukaan siirto ei sisällä jätettä
- Yritysten välinen siirtosopimus
- Asiaankuuluva kuljetusasiakirja
- Ilmoitus vastuusta

[Ohje viranomaisille sähkö- ja elektroniikkalaitteiden viennistä](#)

4.2.2 Käytetyt ajoneuvot

Siirrettäessä käytettyjä ajoneuvoja maasta toiseen tuotteena (ei jätteenä), niiden toimintakunto tulee osoittaa voimassa olevalla katsastustodistuksella tai erillisellä testaustodistuksella.

Käytettyjen ajoneuvojen vientiin liittyvät asiakirjat:

Ajoneuvon kauppaan ja/tai omistusoikeuden siirtoon liittyvän laskun/kuitin ja sopimuksen kopio sekä kun kyseessä on toimiva käytetty ajoneuvo, vakuutus siitä, että ajoneuvo on täysin toimiva ja ajokuntoinen.

Kopio asiakirjoista, jotka osoittavat että siirrettävää ajoneuvoa ei luokitella jätteeksi:

1. Toimivan käytetyn ajoneuvon tapauksessa:

a) rekisteröintitodistus, jossa merkintä voimassa olevasta katsastuksesta tai

b) rekisteröintitodistus ja todistus, että ajoneuvon on arvioinut/testannut toimiluvan saanut tarkastaja katsastusmenettelyn mukaisesti

2. Korjauskelpoisen käytetyn ajoneuvon tapauksessa rekisteröintitodistuksen lisäksi:

- "Korjauskelpoinen ajoneuvo" -todistus / EU:n yhteyshenkilöiden ohje N:o 9; liite 3 (ohessa) tai muu vastaavat tiedot sisältävä todistus

- Maan rajan ylittävää siirtoa järjestävän haltijan ilmoitus siitä, että ajoneuvo ei ole jätettä.

[Ohjeita ajoneuvojen ja auton varaosien vientiin löytyy ymparisto.fi -verkkosivulta.](#)

4.3 Aineiden jäteominaisuuden tunnistaminen

Jätelain 5 § käsittelee myös aineen määrittelyä jätteeksi. Aineidenkin kohdalla selvitetään, onko aineen edellinen haltija poistanut sen käytöstä, aikooko nykyinen haltija poistaa sen käytöstä tai onko tämä velvollinen poistamaan sen käytöstä. Aineiden kohdalla hyvin keskeistä on niiden synty tapa. Usein on ratkaisevaa, onko aine valmistettu tarkoituksellisesti vai onko se syntynyt jonkin muun prosessin seurauksena. Tarkoituksellisesti valmistetut ja tuotteille asetettavat laatuvaatimukset täyttävät aineet ovat jätteen määritelmän ulkopuolella. Sama koskee jätelain 5 §:n mukaisia sivutuotteita, jotka ovat käyttökelpoisia sellaisenaan tai sen jälkeen, kun niitä on muunnettu enintään tavanomaisen teollisen käytännön mukaisesti.

Taulukko 2. Esimerkkejä aineista.

Ei jätettä	Jätettä	EY:n jäteluettelon mukainen koodi
Eviran hyväksymä lannoite, jonka valmistuksessa on käytetty metalliteollisuuden kuonajätettä	Teräksen valmistuksessa syntyvä kuona	10 02 02
Fosforihappotehtaalla valmistettu fosforihappo	Fosforihapon valmistuksessa syntyvä kipsi	06 09 04 tai 06 09 03*

4.4 Jätteeksi luokittelun päättymisen (end-of-waste)

Jätteeksi luokittelu voi päättyä ja jäte lakata olemasta jätettä, jos jätelain 5 § 4 mom määritelmän mukaiset ns. end-of-waste -edellytykset (EoW) täyttyvät. EoW –kriteerit ovat voimassa kuitenkin vain EU:n alueella, mikä tulee huomioida jätesiiroissa, jotka ulottuvat EU:n ulkopuolelle. Tällä hetkellä yksityiskohtaiset EU:n end-of-waste –kriteerit on määritetty seuraaville jätejakeille: rauta- teräs- ja alumiiniromu, lasimurska sekä kupariromu. Myös muiden jätteiden jätteeksi luokittelu voi päättyä, jos toimivaltainen viranomaisen on päätöksessään ratkaissut, että aine tai esine on hyödyntämistoimen seurauksena lakannut olemasta jätettä. EoW –metalleilla on omat tullinimikkeet, joihin ei voi luokitella muita metalliromuja.

Kustakin tuotetusta tai EU:n alueelle tuodusta EoW-erästä tulee tehdä vaatimustenmukaisuusilmoitus. Ilmoitus on toimitettava EoW-lähetysten seuraavalle haltijalle. Asetus ei edellytä, että ilmoitus seuraa lähetystä. Tullaukseen se on kuitenkin liitettävä. Viranomaisen voi pyytää vaatimustenmukaisuusilmoituksen nähtäväkseen esimerkiksi tarkastuksen yhteydessä, mikäli epäilee, että lähetys ei täytä EoW-kriteerejä (esim. metallin seassa on liian paljon muuta materiaalia tai öljyä on nähtävissä). Mikäli vaatimustenmukaisuusilmoitusta ei ole tehty asianmukaisesti tai sitä ei ole saatavilla, lähetys tulkitaan jätteeksi ja siihen sovelletaan jätteensiirtoasetusta (EY) N:o 1013/2006.

Mikäli EoW-metallierä viedään EU:n ulkopuolelle maahan tai tuodaan sen ulkopuolelta maasta, joka pitää erää jätteenä, sovelletaan kyseisen maan jätesiirotasäännöksiä ((EY) N:o 1013/2006, 28 artikla), jolloin kyseeseen voi tulla vientikielto tai lupamenettely.

5 Säädosperusta

5.1 Jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskeva lainsäädäntö

Jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonta perustuu kansainvälisiin sopimuksiin ja säädöksiin sekä kansalliseen lainsäädäntöön.

Jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskevat kansainväliset sopimukset on EU:ssa saatettu voimaan antamalla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1013/2006 jätteiden siirrosta eli ns. jätteensiirtoasetus (JSA). Asetuksella annetaan säännökset hyödynnettävien ja loppukäsiteltävien jätteiden siirroissa sovellettavista valvontamenettelyistä. Jättesiirtojen valvonnan harmonisointi maailmanlaajuisesti perustuu Baselin yleissopimukseen vaarallisten jätteiden siirrosta sekä OECD:n päätökseen jätteiden siirrosta hyödynnettäväksi C(2001)107, muutettu C(2004)20. Sääntelyä täydentävät eräät muut asetukset ja direktiivit.

Jätteensiirtoasetusta on Suomessa täydennetty kansallisella lainsäädännöllä. Jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskevia säännöksiä sisältyy jätelakiin (646/2011) ja jäteasetukseen (179/2012) sekä rikoslain ympäristörikoksia koskevaan lukuun 48. Jäteasetuksen liitteessä 4 on jäteluettelo yleisimmistä jätteistä sekä vaarallisista jätteistä.

5.2 Jätteen määritelmä jätelaissa ja -asetuksessa

Jätelain 5 §:n 1 mom. jätteellä tarkoitetaan ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä. Erotuksena jätteestä laissa määritellään myös, milloin aine tai esine ei ole jäte, vaan sivutuote sekä kriteerit sille, milloin aine tai esine on lakannut olemasta jätettä (end-of-waste –kriteerit; EoW). Jätelain 6 § mukaan vaarallisella jätteellä tarkoitetaan jätettä, jolla on palo- tai räjähdysvaarallinen, tartuntavaarallinen, muu terveydelle vaarallinen, ympäristölle vaarallinen tai muu vastaava ominaisuus (vaaraominaisuus).

Jätteiden vaaraominaisuuksia arvioitaessa on sovellettava vahvistettuja perusteita (jäteasetuksen Liite 4).

Aineen pitoisuuden raja-arvot jätteessä ilmaistaan painoprosenteina. Vaarallisten jätteiden kuljetuksissa noudatetaan VAK -lainsäädäntöä.

Jäteasetuksen liitteessä 4 yleisimpien jätteiden sekä vaarallisten jätteiden jäteluettelossa luetellaan eri jättemateriaalit nimeltä. Jokaisella jätteenimikkeellä on oma numerokoodi. Jäteluettelossa säädetään nimenomaisesti, ettei se sisällä kaikkia jätteitä eivätkä siinä mainitut esineet tai aineet aina ole jätteitä. Jäteluetteloa sovelletaan silloin, kun aine tai esine täyttää jätelain 5 §:n 1 momentissa tarkoitetut jätteen tunnusmerkit.

5.3 Jätteen luokittelu jätessiirroissa

Jätteensiirtoasetuksessa jätteet on jaoteltu *hyödynnettäväksi* (engl. *recovery*) tai *huolehdittaviksi* (engl. *disposal*) jätteiksi. Tässä käsikirjassa käytetään *loppukäsittely* -sanaa *huolehtiminen* -sanan sijasta.

Jätteiden loppukäsittely koskee menetelmiä, jotka on lueteltu jäteasetuksen liitteessä 2 (koodit D1-D15). Loppukäsiteltävät jätteet on yleensä tarkoitus tuhota tai sijoittaa jonnekin lopullisesti, jotta niistä ei olisi vaaraa ympäristölle. Tyypillistä loppukäsittelyssä on myös, että jätteen haltija joutuu maksamaan jätteen vastaanottajalle jätteen käsittelystä. Kaikki loppukäsiteltäväksi toimitettavien jätteiden siirrot vaativat aina jätteensiirtoluvan riippumatta siitä, onko jätteillä vaaraominaisuuksia.

Hyödynnettäväksi tarkoitetut jätteet käytetään hyväksi esimerkiksi raaka-aineena tai energiana. Tällaisella jätteellä on yleensä myös taloudellista arvoa jätteen luovuttajalle. Hyödyntämistoiminnot on lueteltu jäteasetuksen liitteessä 1 (koodit R1-R13).

Jätteet on jätteensiirtoasetuksessa jaettu vaarallisiin ja ns. vihreisiin jätteisiin. Ns. vihreässä luettelossa (jätteensiirtoasetus liite III tai IIIA) mainitut jätteet ovat vaarattomia jätteitä, joita voidaan siirtää OECD-alueella hyödynnettäväksi ilman jätesiirotulupaa. EU:n sisällä menettely koskee myös liitteeseen IIIB kuuluvia jätteitä. Jätteet, joihin sovelletaan kirjallista ennakoilmoitus- ja hyväksyntämenettelyä on puolestaan lueteltu jätteensiirtoasetuksen liitteessä IV. Tässä luettelossa mainitut jätteet vaativat aina jätesiirotuluvan. Jätteisiin, joita ei mainita edellä mainituissa liitteissä (luokittelemattomat jätteet), sovelletaan samaa käytäntöä kuin vaarallisiin jätteisiin. Myös ns. vihreiden jätteiden siirrot vaativat jätesiirotuluvan, mikäli jätteet ovat saastuneet jollain muulla aineella siinä määrin, että niiden katsotaan kuuluvan vaarallisten ominaisuuksiensa vuoksi vaarallisiin jätteisiin, jätteen hyödyntäminen ympäristön kannalta hyväksyttävällä tavalla estyy tai jätteet viedään loppukäsitteltäväksi.

6 Yhteystiedot

Epäselvissä tapauksissa voi ottaa yhteyttä Suomen ympäristökeskukseen:

Puhelinvaihe: +358 295 251 000

Sähköpostiosoite: wasteshipments@ymparisto.fi

7 Lisätietoja ja ohjeistusta

Lisätietoja kansainvälisistä jätesiiroista löytyy Suomen ympäristökeskuksen sivuilta:

www.ymparisto.fi/kvjatesiirrot ja

http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Jatteiden_kansainvaliset_siirrot/Tiedotteita_ja_ohjeita

Sivuilla on lähinnä toimijoille suunnattua ohjeistusta mm. käytetyn elektroniikan, käytettyjen autojen sekä autojen vara-osien vienneistä. Samoin sivuilta löytyvät mallit jätteensiirtoasetuksen liitteiden IA, IB ja VII mukaisista asiakirjoista.

Sovellettava lainsäädäntö

1. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1013/2006 jätteiden siirrosta
 - Ns. vihreä jäteluettelo (liite III)
 - Ns. keltainen jäteluettelo (liite IV)
2. Jätelaki (646/2011)
3. Jäteasetus (179/2012)
 - Jätteiden hyödyntämistoiminnot (liite 1)
 - Jätteiden loppukäsittelytoiminnot (liite 2)
 - Jäteluettelo yleisimmistä jätteistä sekä vaarallisista jätteistä (liite 4)
4. Komission asetus (EU) N:o 1357/2014 jätteistä
 - Ominaisuudet, jotka tekevät jätteistä vaarallisia (liite III)
5. Komission asetus (EY) N:o 1418/2007 jätteiden vientirajoituksista OECD:n ulkopuolelle
6. Valtioneuvoston asetus sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta (519/2014)

Keskeinen lainsäädäntö löytyy kootusti sivuilta www.ymparisto.fi/kvjatesiirrot -> [lainsäädäntö](#)